

дексу України), по інакшому регулює питання виплати дивідендів (частини чистого прибутку) акціонерам. Який говорить, що господарські товариства які не прийняли рішення про нарахування дивідендів до 1 травня року, що настає за звітним, сплачують до державного бюджету частину чистого прибутку у розмірі, визначеному за базовими нормативами відрахування частки прибутку, що спрямовується на виплату дивідендів, встановлених на відповідний рік, але не менше 30 відсотків, до 1 липня року, що настає за звітним. Таким чином, ЗУ "Про управління об'єктами державної власності" врегульовано правовідносини щодо виплати частини чистого прибутку (дивідендів) інакше, ніж у ЦК України [2].

Таким чином можна дійти висновку, що наука цивільного права почала активно розвиватися з моменту проголошення незалежності України. Цивілістичні доктрини і концепції, які лягли в основу Цивільного кодексу України, були часто непослідовними, а інколи і протирічливі одна одній, тому і не дивно, що ЦКУ був прийнятий лише на дванадцятому році незалежності. Поряд із тим, не вироблений один напрямок розвитку цивільного законодавства: за східною моделлю (на прикладах Російської Федерації чи Казахстану, де спроби розробити Господарський кодекс були придушені ще в зародку, де цивільне законодавство складається з одного кодифікованого акта, який регулює і господарські відносини, а окремі сфери знайшли своє нормативне закріплення у спеціальних законах), чи континентальною (західною). Безперечно кожна з них має свої переваги і недоліки. Але просте перенесення правових норм інших країн у національну систему права є недопустимим. Тому завданням науки цивільного права якраз і є теоретичне обґрунтування та доцільність зміни законодавства, розробка пропозицій щодо удосконалення правового регулювання даної галузі та глибше дослідження існуючих норм.

Література

1. Цивільний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40-44. – Ст. 356.
2. Про управління об'єктами державної власності // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 46. – Ст. 456.
3. Про акціонерні товариства // Відомості Верховної Ради України. – 2008. – № 50-51. – Ст. 384.
4. Харитонов Є.О. Цивільне право України. – К.: Істина, 2011. – 816 с.

Бабенко О.Ю.,
студентка,
Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Білоусов В.М., старший викладач

ДОГОВІР ДОВІЧНОГО УТРИМАННЯ: ТОНКОЩІ, РИЗИКИ, ПРОБЛЕМИ ПРАКТИКИ

Договір довічного утримання – усталена договірна конструкція в цивільному праві України. З прийняттям Цивільного кодексу України договір довічного утримання (догляду) зазнав значного оновлення в правовому полі. Однак практика застосування чинного законодавства породжує низку питань, які потребують свого теоретичного обґрунтування та законодавчого вирішення. Їх дослідження з огляду на практику застосування є актуальним.

Згідно зі ст. 744 ЦКУ, За договором довічного утримання (догляду) одна сторона (відчужувач) передає другій стороні (набувачеві) у власність житловий будинок, квартиру або їх частину, інше нерухоме майно або рухоме майно, яке має значну цінність, взамін чого набувач зобов'язується забезпечувати відчужувача утриманням та (або) доглядом довічно.

Майном, яке переходить у власність набувача, розпоряджатися (продавати, здавати, закладати) за життя відчужувача він не може. Договір довічного утримання, що передає набувачеві у власність нерухоме майно, підлягає державній реєстрації. Він носить тривалий характер і вимагає від набувача постійного виконання своїх обов'язків. В іншому випадку відчужувач може через суд вимагати виконання умов договору або його розірвання. Кращий спосіб догляду – виплачувати ренту. Як правило, набувач виплачує разову велику суму, а потім довічне щомісячне утримання, грошовий еквівалент якої обмовляється в кожному конкретному випадку. Раніше утримуваний або його родичі могли легко розірвати в суді договір і повернути собі квартиру, чим з успіхом і користувалися, бо набувачеві було складно документально підтвердити, що пенсіонер отримував від нього за договором перераховані в ньому нематеріальні послуги. Тепер же щомісячні платіжні документи з печаткою банку про виплати пенсіонеру можуть стати відмінним аргументом у суді, якщо справа до нього дійде, як і розписка пенсіонера про отримання ним ве-

ликого первинного платежу за договором, яка обов'язково повинна бути оформлена за участю свідків, яких, в разі чого, можна буде залучити до суду. На думку експертів, кращий варіант для обох сторін – обмежити взаємини фіксованою щомісячною платою (рентою). Вона повинна збільшуватися на розмір інфляції з періодичністю, обумовленої сторонами. При відправці раз на місяць грошей поштою або на рахунок підопічного, квитанції будуть вагомим доказом сумлінності піклувальника.

Практика укладення і виконання договорів довічного утримання свідчить, що фізичне передання у власність майна за договором може взагалі не здійснюватися. Набувач набуває право власності на майно, зокрема нерухоме майно, але договором не передбачається умова про його вселення чи взагалі про спільне проживання з відчужувачем. У контексті дослідження договірних відносин сторін за цим договором не слід змішувати набуття права власності на майно, що передається за договором, з фактом його фізичного вручення набувачеві. В такому разі відчужувач передає набувачеві право власності на житловий будинок, квартиру або інше майно, а не у власність саме майно. Саме за цим договором маємо справу з абстрагованим правом власності на майно (зокрема це стосується нерухомого майна). Набувач є юридичним власником такого нерухомого майна, але залежно від умов договору може фізично ним не володіти, не користуватися і розпоряджається з врахуванням обтяжень, встановлених нормами ст. 754 ЦКУ. Адже цей договір не переслідує єдиної мети – передання майна у власність. Вияв волі відчужувача все ж превалює, хоча інтереси обох сторін взаємопов'язані і реалізуються в рамках єдиної договірної конструкції.

Нерідко піклувальник доглядає відразу за декількома відчужувача (наприклад, подружжя похилого віку). Як правило, проблеми наступають після смерті одного з них, наприклад, коли покійний заповів свою частину житла набувачеві, а інший відчужувач розриває договір довічного утримання. В такому разі, особливо коли з'являються родичі, ділити квартиру і відшкодовувати витрати по догляду за іншою стороною стає дуже проблематично. Цю проблему регламентує ст. 747 ЦКУ, згідно з якою майно, яке належить співвласникам на праві спільної сумісної власності, зокрема, майно подружжя, може бути відчужене ними на підставі договору довічного утримання. Якщо відчужувачем є один із співвласників майна, яке належить їм на праві спільної сумісної власності, договір довічного утримання може бути укладений після визначення ча-

стки цього співвласника у спільному майні або визначення між співвласниками порядку користування цим майном. Тому необхідно дуже уважно ставитися до складання договору довічного утримання.

Таким чином, правове регулювання договірних відносин з довічного утримання (догляду) зазнало значного оновлення. Договір довічного утримання (догляду) є реальним, односторонньо зобов'язуючим, відплатним, алеаторним, триваючим, з особливо довірчим характером. Цей договір спрямований на передання майна у власність і разом з тим поєднує в собі й інші інтереси сторін, пов'язані з доглядом.

Література

1. Цивільний Кодекс України від 16 січня 2003 року № 435-IV // Відомості Верховної Ради, 2003, №№ 40-44, ст.356.
2. Нестерова І.В. Договір довічного утримання (догляду) за цивільним законодавством України / І.В. Нестерова // Держава та регіони. Серія: Право. – 2005. – № 2. – С. 158-159.
3. Скаржинський М.В. Житло як об'єкт цивільно-правових відносин: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.03 "Цивільне право" / М.В. Скаржинський. – К., 2006.-28 с.

УДК 347.23(043.2)

Банах А. І.,
студентка,
Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Білоусов В.М., старший викладач

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ КЛАСИФІКАЦІ СПОСОБІВ ЗАХИСТУ ПРАВА ВЛАСНОСТІ

У юридичній літературі питанням захисту права власності традиційно відводиться значна увага, однак багато з них не знаходить єдності точок зору науковців, викликаючи дискусії та формулювання різних підходів до розуміння тих чи інших понять.

Одним із основних завдань цивільно-правової доктрини є визначення критеріїв вибору способів захисту порушеного права власності громадян, що може справити позитивний вплив на підвищення стабільності й надійності становища власників, оскільки навіть в Конституції